

ТОГТВОРТОЙ ХӨГЖИЛ

“... Ирээдүй хойч үеийнхээ хэрэгцээ, боломжийг алдагдуулахгүйгээр өнөөдрийн хэрэгцээг хангадаг байх нь **ТОГТВОРТОЙ ХӨГЖИЛ** ...”

Брундландын комисс 1987

“Тогтвортой хөгжил” хэмээх нэр томъёо нь нилээд олон арван жилийн түүхтэй. Өнгөрсөн зууны 70-аад онд Римийн клубийн үйл ажиллагаа, 1972 онд Стокгольм хотноо чуулсан НҮБ-ын хүрээлэн буй орчны асуудлаар хийсэн анхдугаар бага хурал, түүнээс гаргасан тунхагаас эхтэй гэж үздэг бөгөөд 1992 онд Бразил улсын Рио де Жанейро хотод чуулсан “Байгаль орчин ба хөгжил” сэдэвт НҮБ-ын дээд хэмжээний чуулга уулзалтаас “Хөгжлийн хөтөлбөр-21” баримт бичгийг баталснаар тогтвортой хөгжлийн асуудал нь дэлхий нийтийн эрхэм дээд зорилго болсон гэж үздэг.

2012 оны 6 дугаар сард Бразилийн Рио де Жанейро хотноо НҮБ-ын зохион байгуулсан дэлхийн дээд хэмжээний уулзалт РИО+20 чуулганаар 2012 оноос хойш дэлхийн улс орнуудын баримтлах хөгжлийн бодлогыг “Тогтвортой хөгжил” гэж тодорхойлсон. Энэхүү чуулганаас өнөө болон хойч үеийнхний тогтвортой ирээдүйг баталгаажуулахын тулд эдийн засаг, нийгэм болон байгаль орчны харилцан уялдаа, нөлөөллийг цогцоор нь авч үзэх шаардлагатайг онцолж, “Бидний хүсч буй ирээдүй” баримт бичгийг баталсан.

НҮБ-ЫН ТОГТВОРТОЙ ХӨГЖЛИЙН 2030 ОН ХҮРТЭЛХ ХӨТӨЛБӨР

2015 оны 9 дүгээр сард АНУ-ын Нью-Йорк хотноо хуралдсан НҮБ-ын Ерөнхий ассемблейн 70-р чуулганаар Дэлхийн 193 орны удирдагчид 2030 он хүртэлх дэлхий нийтийн хөгжлийн хөтөлбөр болох Тогтвортой хөгжлийн зорилтуудыг батлав. Тогтвортой хөгжлийн зорилт (ТХЗ) нь Мянганы хөгжлийн зорилтын үргэлжлэл бөгөөд хоорондоо харилцан хамааралтай тогтвортой хөгжлийн 17 зорилго, 169 зорилт нь хэнийг ч орхигдуулалгүй, ядуурлын бүх хэлбэрийг устгаж, эх дэлхийгээ хамгаалж, хүн төрөлхтнийг тайван амгалан, хангалуун, эрх тэгш амьдрах боломжоор хангах дэлхий нийтийн зорилго юм. Хүний эрх нь хүнийг нэр төртэй, үнэ цэнэтэй ажиллаж амьдрах наад захын стандарт хэм хэмжээ, “хүн шиг” амьдран, оршихуйн үндэс билээ. Үүнийг дэмжсэн улс орнуудын хөгжлийн зорилго нь хүмүүсийг урт удаан хугацаанд эрүүл саруул, бүтээлч амьдралаар амьдрах боломжит орчинг бүрдүүлэхэд оршдог. Гэвч энэ нөхцөл байдал дэлхий дахинд харилцан адилгүй бөгөөд улс орон бүрийн хүн амын “хүн шиг” амьдрах эрх нь эдийн засаг, нийгмийн зохистой бус өсөлтөөс үүссэн уур амьсгалын өөрчлөлтийн үр дагаврын улмаас зөрчигдөж байгааг хэн бүхэн мэднэ.

Хүн төрөлхтний зэрлэг амьтнаас ялгагдах онцлог нь өөрийн амьдрах орчноо амар амгалан байлгаж, ирээдүйгээ ухамсартайгаар төлөвлөж, байгаа бүхнээ ирээдүй хойч үедээ өвлүүлэн үлдээх гэсэн хүсэл тэмүүлэлээрээ ялгаатай байдаг. Иймээс өнөөгийн нийгэм, эдийн засгийн хөгжлийг төлөвлөн зохион байгуулахдаа хойч үеийнхэндээ байгалийн нөөц баялагыг зөв зохистой хэмжээгээр эдэлж хэрэглэх нөхцлийг бүрдүүлэхээр зохицуулах шаардлага тулгарч байна. Иймд өнөө үеийнхэнд байгаль орчноо нөхөн сэргээх замаар доройтлыг нь бууруулахад хувь нэмрээ оруулж, ирээдүй үеийнхний амьдрах нөхцлийг сайжруулах үүрэг, хариуцлага тулгараад байна.

- Хүмүүс эрхээ бүрэн дүүрэн эдэлж, эрхэмсэг, нэр төртэй, хүн шиг амьдарч тасралтгүй хөгжиж, амьдралын чанараа байнга дээшлүүлж байх эрхтэй.

"Хөгжих эрхийн тухай тунхаглал" 1986 он НҮБ

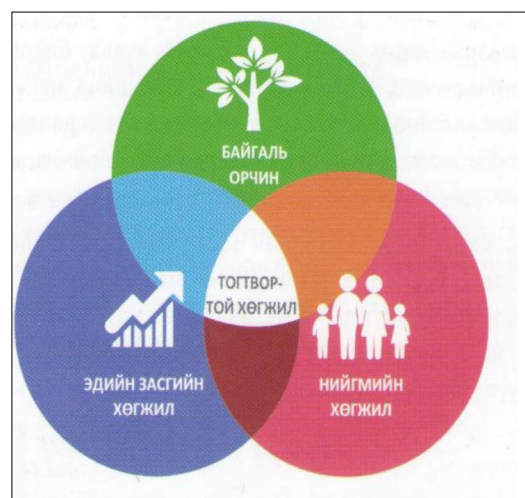

Тогтвортой хөгжил нь эдийн засгийн байгаль орчинд нөлөөлөх нөлөөллийг бүрэн тооцсон, дахин хэрэглэж, нөхөн сэргээж болох, бүрэн шавхагддаггүй байгалийн нөөцийн ашиглалт дээр үндэслэсэн, хүрээлэн буй орчинд халгүй эдийн засгийн хөгжлийн үзэл баримтгал гэж тодорхойлсон байдаг. Өөрөөр хэлбэл, зөвхөн эдийн засгийг хөгжүүлэхээс гадна, байгаль орчныг хамгаалах, нийгмийн амар тайван байдал, уламжлалт соёл, зан заншилд зохицсон энгийн хэрэглээг дэмжсэн нийгэм, эдийн засгийн тэнцвэрт хөгжлийг хангахыг хэлнэ.

Өнөөг хүртэлх хөгжлийн загвар нь хүн төрөлхтөн тасралтгүй, тогтвортой хөгжих арга ухаан, аж төрөх ёсыг бүрэн тодорхойлж чадахгүй байгаа учраас энэ нь өнөөдрөө аргацаасан, ирээдүйгүй "хөгжил" юм хэмээн үзэх болсон. Хүн төрөлхтөн хөгжлийн дээрх загвараа өөрчлөхгүйгээр цаашид үргэлжлүүлэн хэрэглэх юм бол манай дэлхийд байгаль орчны сүйрэл, эдийн засгийн хямрал, нийгмийн шудрага бус байдал улам нэмэгдэх юм байна гэдгийг танин мэдсэний үр дүнд, ирээдүйд чиглэсэн, хувьсал өөрчлөлтөд нээлттэй тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлалын загварыг боловсруулсан.

Хэрэв байгаль орчны сүйрэл, эдийн засгийн хямрал, нийгмийн шудрага бус байдлын шалтгааныг тогтоож, тэдгээрийг бууруулах, арилгахад тавигдаж буй шаардлагыг хангахад хариуцлагатай хандаж чадвал ядуу буурай улс орнуудын хувьд ч иргэдийн амьдрал сайжирна. Тогтвортой хөгжлийг олон өнцгөөс харж, олон янзаар тодорхойлж байгаа боловч шударга ёс гэсэн ухагдахуунтай салшгүй холбоотойг нийтээр хүлээн зөвшөөрөх болжээ. Тухайлбал, өнгөрсөн, одоо, ирээдүйн үеийнхний өмнө шударга байх, үндэстэн, соёл, шашин бүрийн өмнө шударга байх, байгаль орчин, эдийн засаг, нийгмийн хөгжил нь бие биеэ золиослохгүй байхыг чухалчлах болсон байна.

Тогтвортой хөгжлийн талаарх олон нийтэд хүлээн зөвшөөрөгдсөн зарчим бол байгаль орчин, нийгэм, эдийн засаг гэсэн 3 үндсэн тулгуур асуудал ижил түвшинд хангагдаж байх юм. Эдгээр гурван асуудал нь бие биенээсээ хамааралтай, харилцан шүтэлцээтэй бөгөөд тогтвортой хөгжлийн бүрэлдэхүүн хэсгүүд юм. Яагаад гэвэл бид агаараар амьсгалж, ус ууж, хоол хүнс идэж, байгалийн баялгийг хэрэглэж байна. Энэ бүгдийг байгаль дэлхий өгч байгаа учир байгаль орчныг эдийн засаг, нийгэм, соёлын хөгжлийн гол суурь гэж тодорхойлж болох юм.

БАЙГАЛЬ ОРЧИН

Байгаль орчны үндсэн тулгуур асуудлууд нь уур амьсгалын зохицуулалт, байгалийн нөөц болон биологийн төрөл зүйлийг хамгаалах, хүнсний үйлдвэрлэл болон байгалийн усны хангамжийн асуудлууд болно. Энэ бүхэн хүмүүс биднийг байгалийн цэвэр ургамал, органик хүнс хоолоор хангах нөхцлийг бүрдүүлдэг. Ийм учраас хөрс, ургамал, ан амьтныг хамгаалах, зөв зохистой ашиглах, төрөл бүрийн химийн бодис, пестицидээс татгалзах, бэлчээрийн мал аж ахуй болон органик тэжээлээр тэжээдэг фермерийн аж ахуйг хөгжүүлэх, байгалийн нөөцийг хэмнэлттэй ашиглах талаар байнга бодолцож, үйл ажиллагаандаа хэрэгжүүлэх нь чухал.

ЭДИЙН ЗАСАГ

Эдийн засгийн өсөлтийг бий болгохдоо байгаль орчны доройтол, бохирдлоос сэргийлж, экосистемийн тэнцвэрт байдлыг хадгалан, хүн амын амьдралын чанарыг сайжруулж, нийгмийн тэгш байдлыг хангахад оршино. Байгалийн баялгийг амьжиргаагаа дээшлүүлэх, байгаль хамгаалах үндсийг бэхжүүлэх зорилгод нийцүүлэн зохистой ашиглаж, зах зээлд өрсөлдөх чадвартай, экологийн цэвэр бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх шаардлагатай. Эдийн засгийн хөгжил нийгмийн эрэлт хэрэгцээг даган өөрчлөгдөн хөгжиж байгаагийн нэг илрэл нь дэлхий нийтээрээ хүлэмжийн хийн ялгарал багатай, нөөцийг үр ашигтай зарцуулдаг, нийгмийн тэгш хүртээмжтэй байдлыг хангах ногоон эдийн засгийн төлөөх түншлэлийг дэмжиж байна.

НИЙГЭМ

Бүх нийтийг нийгмийн суурь үйлчилгээгээр хангах нь суурь чадавхиудыг бий болгох асуудал бөгөөд бүх нийтэд хүртээмжтэй, адил тэгш боломж олгох явдал юм. Хүн бүрийг тэгш сайхан амьдралаар амьдруулахын тулд боловсрол, эрүүл мэндийн үйлчилгээний хүртээмж, ундны усны хангамж, ариун цэвэр, эрүүл ахуйн болон аюулгүй байдлыг нь хангах зэрэг нийгмийн суурь үйлчилгээг хувь хүний төлбөрийн чадвараас хамааралгүйгээр эрх тэгш хүртээх учиртай. Цаашилбал, сурах илүү сайн боломжуудыг нээж өгөх, мэдээллийн хүртээмжийг сайжруулах, иргэдийн хүний эрх, үүргийн ойлголтыг нэмэгдүүлэх, хүйсийн эрхийн тэгш байдлыг хангах, ядуурлыг бууруулах, хүн төрөлхтний хөгжин цэцэглэхийн төлөөх нийгмийн асуудлууд болно.

